

ציודה לדרך:

עלון תורני אקטואלי לילדי ישראל

וייל מידי שבוע עם תכנים מגוונים!

פרשת וישלח

עלון מס' 28

בדרך הפרשה

עלון זה מוקדש לרפואתו השלמה של הרב אברהם נחמן בן שיינע רחל בתושח"י

אבינו מביע כאן שתי חששות; מצד אחד הוא חושש מעשו הרשע המבקש להרגו, ומצד שני, הוא גם חושש מ"אחיו", מעשו שיגלה כלפיו סימני אהבה ואחווה, ובכך יקלקלו ברוחניות!

נפוליאון קיסר צרפת, כבש אזורים נרחבים ביבשת ארופה. הוא פרסם את דעתו כי הוא דוגל בשיוון זכיות בין כל האזרחים. כאשר נערה נפוליאון לכבש את רוסיה, היו גדולי ישראל ששמחו כי הנה יבוא סוף וקץ לרדיפות האזמות שסבלו אחינו בני ישראל מיד הצאר הרוסי, שאכזריותו הנוראה הביאה סבל אים ליהודים. הם התפללו להצלחתו של הקיסר הצרפתי, ואמרו כי הנה יבוא נפוליאון יקלו הגזרות והרדיפות ותהיה רוחה לעם ישראל.

מאידה, היו גם רבנים שהתפללו למען הצלחתו של הצאר הרוסי, ואף פעלו בדרכים שונות למנוע את התקדמות הצבא הצרפתי בראשות נפוליאון. כשהרבנים האחרים בקשו שיסבירו את גישתם לטובת הצאר הרוסי, הסבירו שאמנם יתכן שנפוליאון טוב ליהודים מבחינה

פרשתנו פותחת בחזרתו של יעקב אבינו מהגלות בחרן, בבית לבן הארמי - לארץ ישראל, אל יצחק אביו. בעודו בדרך, שומע על עשו אחיו הבא לקראתו, ועמו ארבע מאות לוחמים, המבקשים לפגוע ביעקב.

יעקב אבינו נערה לפגישה עם עשו בשלש דרכים: דורון (מתנה), תפלה ומלקמה. בנוסף להכנות ה"שבועיות", יעקב גם מתפלל להקב"ה. יעקב יודע שכל פעלה שהוא עושה חזקת סיעתא דשמיא וישעליו להתפלל לה, הרי הפל מאתו יתב"ש.

יעקב אבינו פותח את התפלה בהודאה להקב"ה על עזרתו עד הנה: "כי במקלי עברתי את הירדן... ועתה הייתי לשני מחנות"... הוא ממשיך ומתחנן לפני רבונו-של-עולם "הצילני נא מיד אחי - מיד עשו". גדולי המפרשים מעירים על אריכות הלשון, הרי אין ליעקב אה מבצעדי עשו, ואם כן, מהו כפל הלשון? ופרשו כי יעקב

"במקלי עברתי את הירדן..."

מעשה באדם אחד שיצא לדרך באחד מימי האביב, בימים בהם מרגישים עדין את שירי צנת החרף, אף גם סימנים ראשונים של קיץ מתחילים להופיע ולבשר על בואו הקרב. יצא האיש לדרך לבוש במעיל. ראו אותו שני איתני הטבע, השמש והרוח, והחלו להתנפח מי מהם יצליח להפשיט ממנו את המעיל.

החלה הרוח לנשב קלות, מנסה להשיל את המעיל מגופו, רכס האיש כפתור אחד. הרוח ממשיכה במשב חזק יותר, וההלה רכס כפתור נוסף. ככל שהרוח הגבירה עצמתה, התעטף ההלה והתכרבל במעילו יותר ויותר, הרוח לא הצליחה להעיף לו את המעיל.

כעת, לאחר כשלונה של הרוח, החלה השמש לשלח קרניה על פני הארץ, ומג האויר הפך להיות חם. פתח האיש כפתור אחד במעיל. הגבירה השמש את חמה, כשבינתיים, ההלה פותח עוד כפתור, ועוד אחד. אחרי כפרת דרך כאשר לא יכל לשאת עוד את החם, פשט את המעיל לגמרי...

כך היה מספר רבנו ה"חתם סופר" בדרך משל, כאשר הוא מוסיף לזה את הנמשל והלקח המאלף: שתי דרכים יש ליצר הרע בכדי להפיל את היהודי ברשתו. דרך אחת היא מלחמה. הוא נלחם בו ומנסה בכח לגרר אותו למעשים רעים וחטאים. כמוכן שבמלחמה כמו במלחמה, יהודי נלחם אתו, לפעמים מצליח יותר ולפעמים פחות. אף יש לו דרך שניה מתחכמת יותר, ומסכנת יותר. הוא אינו נלחם, להפך, כביכול דורש את טובתו של האדם, עוטה אותו בחמימות ומנסה לשכנע שבכלל מדבר במצוה. בדיק כמו השמש המחממת, שבדרך המתחכמת והמלטפת השילה מהאדם את מעילו. רבים נכשלו בדרך זו עד שהשילו מעצמם את כל סימני היהדות.

חמרת, אבל נצחוננו עלול להביא לחרבן רוחני מחלט. כי כאשר יהודים יכולים 'להנות' מחפש וחרות, הם עלולים לאבד את זהותם הנפרדת ועז רוחם היהודי.

ואכן, במבט לאחור הוכחו דברים אלה כנכונים. היהודים שסבלו מצרות והצקות תחת הצאר הרוסי, נותרו איתנים באמונתם, התחזקו ותמכו זה בזה. ואלו יהודי צרפת בימי נפוליאון, שקבלו ממנו שויון זכויות, התבוללו בגוים ואבדו לחלוטין את הזהות היהודית שלהם רח"ל.

על כן מתפלל יעקב אבינו - אני חושש מאחי, ואני חושש מעשו הרשע. רעה לי האחווה ורעה לי השנאה. רבנו של עולם, עמד לימיני והצילני משניהם!

גם כאשר יעקב אבינו נותר לבדו במעבר יבק, נאמר על השר של עשו "ויאבק איש עמו" - ויאבק מלשון מאבק, אולם רש"י כותב שהוא גם מלשון חבוק. דרכו של שרו של עשו, הוא יצר הרע, לפגע בנו בשתי הדרכים - במאבק ובחבוק, ועלינו להשמר משניהם!

בפרשתנו יש מדרש מרתק על המפגש שהתרחש בין יעקב לעשו. כתוב בתורה: "וירץ עשו לקראתו [לקראת יעקב] ויחבקו, ויפל על צווארו וישקוהו...". המלה "וישקוהו" רשומה בתורה עם שורת נקודות מעליה. אמרו חז"ל: הנקודות האלה נועדו להראות שהמלה צריכה להקרא אחרת: לא "וישקוהו", כלומר נשק אותו, אלא "וישכהו" - כלומר נשך אותו!

איה נתן להבין מדרש זה, שנגראה כי הוא משנה לחלוטין את משמעות המלה? נשיקה היא בטוי של אהבה, ונשיקה היא ההפך מזה! אומר רבנו ה"שפת אמת": "כשעשו מנשק, יעקב ננשך!" נשיקת הגוי לעולם אינה נשיקה של אהבה. זו עלולה להיות הפעת החבה המסכנת ביותר שנתן להעלות על הדעת.

בְּדֶרֶךְ אַבוֹתֵינוּ

מנהיג שמאיר את דרכו פשמש, עוד לפני שישקעה שמשו של רבי עקיבא, זרחה שמשו של רבנו הקדוש. מגדל מעמדו בקרב בני דורו, רבי יהודה הנשיא היה קרוי בפי כל "רבי", ללא הזכרת שמו. כלם ידעו כמי מדבר! עד היום הזה, בלמוד המשנה והגמרא, נותר "רבי" כנוי המקבד של רבי יהודה הנשיא. רבי יהודה הנשיא היה

השבוע, ביום ט"ו בכסלו, חל יום פטירתו של רבנו הקדוש, רבי יהודה הנשיא. חז"ל מספרים פי רבי יהודה הנשיא נולד ביום בו נהרג רבי עקיבא בידי הרומאים על קדושה ה', ועליהם דרשו את דברי שלמה המלך בקהלת: "זרחה השמש ובא השמש". ולמה נאמרה זריחה לפני שמייעה? ללמד כי עם ישראל לעולם לא נותר ללא

נצח למשפחה מכבדת בישראל, אבותיו היו נשיאי ישראל – רבן גמליאל ורבן שמעון בנו, והמה צאצאים לשושלת הלל הגון, מנכדיו של דוד מלך ישראל.

בזמן שנולד רבי יהודה הנשיא, הייתה גזרה שגזרה מלכות רומי על ישראל שלא ימולו את הבנים, ומי שימול את בנו יהרג! אביו, רבן שמעון בן גמליאל, מל אותו על אף הסכנה. שמע על כך שר העיר והלשין עליו אצל המושל. הלה נתן צו לשלח את רבן שמעון בן גמליאל, רעייתו ואת הרך הנמול למשפט אצל קיסר רומי. הגיעו רבן שמעון בן גמליאל ורעייתו אל ארמונו של הקיסר. בעודם ממתינים לקיסר, יצאה הקיסרית מחדרה, וראתה את אמו של רבי יהודה הנשיא. שאלה אותה לשם מה באה לארמון. אמרה לה שהמלכות גזרה שלא למול את הבנים. וכיון שלא צייתו לצו המלך, עתה מעמידים אותנו למשפט. הקיסרית לקחה את הרבנית לחדרה, וספרה לה שגם לה יש תינוק בן עשרה ימים בשם אנטונינוס. הציעה הקיסרית שיחליפו בין התינוקות; בנה של הרבנית יהיה אצל הקיסרית בעריסה, ואנטונינוס יהיה בחיק הרבנית! בינתיים בכה הילד אנטונינוס כי היה רעב, והרבנית האכילה אותו. כאשר נקראו לחדר הקיסר, שאל ברטו: "מדוע עברתם על החק? למה מלתם את בנכם?" ענה לו רבי שמעון: "מי העליל לאדוני שעברנו על גזרתה? הנה הילד לפניך, בדק וראה אם נמול הוא או לא!"

בדק הקיסר וראה כי הילד ערל גמור. התפלא הקיסר

על שר העיר שרמה אותו, והטריח לחנם את רבן שמעון בן גמליאל נשיא ישראל ואת אשתו היולדת להטלטל למרחק. כעס הקיסר מאד על השר, ובכדי לפייס את רבן שמעון בן גמליאל, הודיע על בטול הגזרה. הרבנית חזרה שוב לחדרה של הקיסרית והן החליפו בחזרה את התינוקות. מאז שררה ידידות אמיצה בין רבי יהודה הנשיא – מצאצאי יעקב אבינו, לבין אנטונינוס קיסר רומי – מצאצאי עשו הרשע.

חו"ל מציגים שבוכות החלב שינק אנטונינוס מאמו של רבי יהודה הנשיא, נכנסה בו רוח טהורה עד שהתגיר בידי רבי יהודה הנשיא, ואף למד ממנו תורה.

פעם שאל אנטונינוס את רבי: "כיצד אפשר להעניש את הנשמה בעולם האמת, הלא היא תטען שהגוף הוא שחטא וכשע, ואלו היא, הנשמה, חלק אלוך ממעל! והגוף אף הוא יטען טענה דומה: מה אני ללא הנשמה? הרי אני גוש עפר, כלום יכול אני לחטא? האשמה בנשמה! כיצד, אם כן, יעניש הקב"ה את החוטאים?"

השיב לו רבנו הקדוש במשל, לאדם שהיה לו גן ובו פרות טובים ומשכחים. העמיד בעל הגן שני שומרים: האחד סומא (עור), והשני חגר (צולע ומתקשה בהליכה). החגר ראה את הפרות הטובים שבגן וחשק בהם, והוא פנה לסומא ואמר לו: "הרכיבני נא על כתפיה ואמר לה להיכן לפנות, אני אקטף מן הפרות ושנינו נהנה מהם". ואכן כך עשו שניהם.

קבר רבי יהודה הנשיא

החליט ללקט ולאסוף את כל ההלכות שנמסרו איש מפי איש עד למשה מסיני, ולהנציחם ב"משנה" (משנה' פרושה שנון וחזרה). את ספר המשנה הוא חלק לששה חלקים – "ששה סדרי משנה":

זרעים – בספר זה מופיעות הלכות ודיני עבודת הקרקע וכל ההלכות הקשורות התלויות בארץ.

מועד – דיני שבת, יום טוב, תעניות והמסעף מהם.

נשים – הדינים וההלכות הקשורות בחיי המשפחה, נשואין וכדומה.

גיטין – דיני ממונות, בין אדם לחברו, נזקי גוף ורכוש וכדומה.

קדשים – דיני בית המקדש והקרבנות לסוגיהם.

טהרות – דיני טמאה וטהרה.

רבי יהודה הנשיא ערך את המשנה בבהירות לשונית, בהיותו בקי גדול בלשון הקדש ובעוד שפות רבות. את המשנה כתב בקצור, כך יוכלו לשננה ולזכרה בעל-פה גם בעתות צרה, גלות ומנוסה. תלמידיו המשיכו למסר לדורות הבאים את פגות המשנה ובאוריה. רבי יהודה הנשיא ערך את המשנה בבהירות לשונית,

בהיותו בקי גדול בלשון הקדש ובעוד שפות רבות. את המשנה כתב בקצור, כך יוכלו לשננה ולזכרה בעל-פה גם בעתות צרה, גלות ומנוסה. תלמידיו המשיכו למסר לדורות הבאים את פגות המשנה ובאוריה.

רבי יהודה הנשיא זכה ועל שלחנו התאחדו תורה וגדלה במקום אחד. למרות גדלותו העצומה בתורה התבטא ברב ענוה ואמר: "הרבה למדתי מרבתי, ומחברי יותר מרבתי, ומתלמידי - יותר מכלם". לאחר פטירתו של רבי נאמר: "משמת רבי - בטלה ענוה ויראת חטא".

כשבא בעל הגן וראה שנקטפו פרותיו, העמיד את שניהם לדין. אמר הסומא: "הלא סומא אני, האם יכול אני לראות את הפרות?" והחגר אמר:

"הלא חגר אנכי, כלום יכול אני ללכת ולקטף אותם?" מה עשה בעל הגן, הרפיב את החגר על הסומא, ודן את שניהם לענש כשהם יחד! כה, סים רבי את דבריו, לעתיד לבוא הקב"ה יחבר את הנפש והגוף וידון את שניהם כאחד...

עשיר גדול היה רבנו הקדוש, ולמרות רב עשרו ענותן היה, ולא היה נהנה ממנועמי עולם הזה. חז"ל אמרו כי בשעת פטירתו זקף עשר אצבעותיו ואמר לרבש"ע: "גלוי ודוע לפניך שיענתי בעשר אצבעותי בתורה, ולא נהניתי... אפלו באצבע קטנה!" בתקופות בצרת ורעב היה פותח את אוזרותיו, ומפנגס תלמידי חכמים ממנו. את הונו נצל לקבוץ תלמידי חכמים לשיבתו הגדולה, שם פרגס ודאג לכל צרכיהם, בכדי שיעסקו בעיון תורה כראוי.

ממפעליו הגדולים של רבי יהודה הנשיא היה חבור המשנה. התורה שקבלנו מאת הקב"ה על הר סיני מרפכת מ"תורה שבכתב" (התנ"ך - תורה נביאים וכתובים) ו"תורה שבעל-פה" המכילה באורים והסברי הלכות של התורה שבכתב.

התורה שבעל-פה, כשמה כן היא, עברה מדור לדור בעל-פה. משה מסר אותה ליהושע שמסרה לזקנים שמסרו לנביאים. הנביאים מסרו לאנשי כנסת הגדולה, והם מסרוה לגדולי ישראל בכל דור ודור. היה אסור להעלות תורה זו על-גבי הכתב.

רבי יהודה הנשיא ראה כי בגלל קשי הגלות והצרות שתכפו וכו, עלולים דינים רבים להשתכח או להשתמש. לפיכך

היו מאחדים, על כן נקראו פלם בלשון יחיד. ואלו בני עשו המפרידים ביניהם בחסר אחוה נקראו בלשון רבים...

עם ישראל הוא עם אחד. למרות שנוח לקנו ל"ב שבטים, בעדות שונות ובמנהגים רבים, יש בין פלנו אחריות הודית שבין איש לאחיו. כל יהודי

יעקב אבינו זכה להוליד שנים עשר בנים! "י"ב שבטי קזה"! בעת ירידתם למצרים נאמר על שבטים איש ממשפחת יעקב: "כל הנפש הבאה ליעקב מצרימה". בסוף פרשתנו מפרטת התורה את כל משפחתו של עשו אחיו. לעשו היו ששה בנים, ועליהם אומרת התורה "כל נפשות ביתו". המדרש לומד פי בני יעקב

חש בצעריו של יהודי אחר, ושומח בשמחת כל יהודי ויהודי. שכל אב פואב בהעדר בנו. גם הבנים כלם משתדלים לאתר ולהשיב את אחיהם האבוד הבייתה. כה אבינו שבשמים יושב ומצטער על בניו האבודים, שבצוק העתים התרחקו מעל שלחנו, אבדו את הקשר הרוחני ואפלו אינם חשים בצער על הרחוק מאביהם.

"קרן ההסעות" משמשת כידא-אריכתא של גדולי ישראל, להשיב את הבנים הבייתה. מדי יום ביומו, בקרן דואגים להסיע את אלפי הילדים לבתי חנוה – מוסדות התורה של החנוה העצמאי, שם הם מתקדשים ומתעלים.

לקראת המעבר לעולם הישיבות משקעים דמים מרבים, ומתקיימת עשיה ענפה לרשום ולווי הנערים, עדוד וחזיקו, עד שנגלטים הם היטב בעולם הישיבות. מדי ערב עובר אברה חשוב בין הישיבות הקטנות בבני ברק, לבקר ולראות בשלום הבחורים הצעירים. הוא שומע את רחשי לבם, מסייע להם לפתור קשיים ומעודד את השקעתם.

בדרך כלל שולח מאמתחתו מיני מתיקה להנעים לבחורים את חיי הישיבה,

ואף מתקשר בנוכחותם להורים שגרים במקומות מרחקים, למסר "ד"ש חם..." בהגיעו לפני כשבוע לאחת הישיבות, פנה אליו בחור מתבגר, תלמיד הישיבה גדולה במקום, ואמר "כבוד הרב! אני רואה שהנה מתאמץ ומחלק את זמנה היקר בין ישיבות רבות. אני אחסה לה זמן. בישיבה זו אני ממלא את התפקיד!

פעמים ביום אני יורד לאגף הישיבה קטנה ומעניק לווי רגשי ותורני לנערי "קרן ההסעות" שנגלטו כאן בישיבה.

אני קונה להם מגדים ומיני מזונות, והם מצדם, חולקים אתי ספורי הצלחה ומתעצצים לגבי קשיים, נסיונות ואתגרים. כבוד הרב! נצל את זמנה היקר בישיבות אחרות. כאן הכל בשליטה כאן הכל באחריות.

ברוך השם. תמה האברה, מיהו זה ואיזה הוא? מדוע מקדיש בחור בוגר זה מזמנו ומכספו למען בחורי "קרן

ההסעות"? הסביר לו הבחור: "אני רואה את הצעירים שנגלטים בשעור א'. זה בא משוב מרחק, האחר בא ממשפחה מרחקת', אני מביט בהם ואני רואה את עצמי! כה הייתי אני – לפני שמונה שנים. סימתי כתיב ו' בבית ספר 'דתילוני' בעירי,

ובמקום לעבר ל'חטיבת בינים' השפיע פעיל 'קרן ההסעות' על הורי להעביר אותי לתלמוד תורה בעיר הסמוכה. מדי יום נסעתי בהסעות של ה'קרן'.

היה לי קשה להשתלב בלמודים, והאברה של ה'קרן' בתלמוד תורה עזר וממן לי שעורי עזר. בכתה ח' השפיעו על הורי לרשם אותי לישיבה קדושה. וכוחים רבים התנהלו סביב,

"ומה יהיה עם פרנסה? איך יהיה לו מקצוע". ערכים ארכים לשבו פעילי "קרן ההסעות" בסלון ביתנו, עד שהורי הסכימו ועברתי לישיבה קדושה". "אני מסתכל על הבחורים הצעירים, ואני רואה את עצמי. אני זוכר את הקשיים, את הגעגועים, את תחושת הבלבול מול משגים שלא היו מכרים לי. באותם ימים, פעילי "הקרן" עזרו לי להבין פרטים קטנים וחשובים.

איזה סוג מעיל לובש בחור ישיבה, איזה צבע סוודר, למה חשוב להיות בישיבה גם בשבתות, ועוד דברים רבים". "עכשו כשאני כבר בחור ישיבה' לכל דבר, ומציעים לי שדוכים מציינים לקראת העמדת בית של תורה, קבלתי על עצמי למלא את תפקיד "האברה הפעיל" בישיבתנו.

אני תומך בנערים, אני מאזין ללכטיהם ומרגיע את נפשם".

אחינו בני ישראל! העם שבשדות צמא לדבר ה'! ההוצאות של תוספת קני הסעה ושבוץ אברכים ופעילים בעוד ועוד בתי ספר - גדולים מאד. תנו ידיכם עמנו! היו שתפים גם אתם במפעלם הגדול של רבותינו גדולי ישראל,

הרימו תרומה לפעילות 'קרן ההסעות' ותוכו שישרו בביתכם רב נחת, שמחה ובריאות!

בְּדֶרֶךְ הַחֵידָה:

ענו על לפחות אחת מהשאלות הבאות:

- כמה בעלי חיים בסך הכל שלח יעקב לעשו?
- מדוע חזר יעקב אבינו פליטה וספן עצמו עבור 'פכים קטנים'?
- מתי יעלה יעקב לעשו אחיו להר שעיר?

שלחו לנו למייל: zaida@kerenh.org.il או לפקס 03-8004455 ומי שפותר את החידות – נפרסם את השם שלו עם הפתרון בעלון הבא.

תשובות לפרשת ויצא

צרה את שמות בני יעקב ברשימה לפי ארבע האמהות!

- בני לאה: ראובן שמעון לוי יהודה יששכר וזבולון. בני רחל: יוסף ובנימין. בני בלהה: דן ונפתלי. בני זלפה: גד ואשר
- כמה זמן חלף בין נשואי לאה ליעקב, לבין נשואיו עם רחל?
- שבוע ימים
- מיד לאחר לדת יוסף, מבקש יעקב לשוב לארץ אבותיו. מה דורשים על כה חזו"ל?
- שבכחו של יוסף להתגבר על עשו הרשע, כמו שנא' "והיה בית יעקב לאש, ובית יוסף להבה, ובית עשו לקש..."

הפותרים: משפ' רוזמריין | אלחנן ר. | אביגדור ה. | יעקב ש. | רבקה ח. | תמי א.

מעונינים להנציח את העלון הבא לזכות יקירכם?
צרו איתנו קשר במייל: zaida@kerenh.org.il

רוצים את העלון אצלכם?

שלחו בקשה לדוא"ל zaida@kerenh.org.il ונשלח אליכם!

ת.ד. 257 בני ברק או בהעברה לבנק הפועלים סניף 655 מס' ח-ן: 339991 קרן הסעה וסיוע לתלמידי החינוך העצמאי ע"ר 5-804-659-95
התרומות מוכרות לצרכי מס לפי סעיף 46 כמו"כ ניתן לתרום בקלות ובמהירות בכל עמדות "נדדים פלוס" ברחבי הארץ